

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

Проте відзначимо, що Україні необхідно долучатися та запозичувати іноземний досвід держав, які вже давно працюють над вирішенням даної проблеми та мають позитивні здобутки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі : Закон України від 20 березня 2019 р. № 34 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-п> (дата звернення: 13.03.2020).
2. Лук'янова Ю. О. Кримінологічна характеристика осіб, що вчиняють домашнє насильство, та шляхи запобігання вчиненню цього злочину. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4. С. 388-391.
3. «Поліна» проти насильства: поліція оприлюднила перші результати проекту. Радіо Свобода: веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28840692.html> (дата звернення: 26.03.2020).

СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ЗДІЙСНЕННЯ НАРОДНИМ ДЕПУТАТОМ УКРАЇНИ НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ГОЛОСУВАННЯ ЗАМІСТЬ ІНШОГО НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ

Філоненко С. С.

Студентка III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Бондаренко О. С.

к. ю. н., старший викладач кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

За останні роки для українців стало нормою спостерігати за новинами про неособисте голосування народних депутатів Верховної Ради України (далі – ВРУ). Здавалося б, високопоставлені та поважні законотворці, які мають створювати нормативно-правову базу, що спроможна регулювати всі спектри суспільних відносин та результативно боротися з правопорушеннями в країні, діють всупереч закону. Саме від цих людей в більшій мірі залежить подальший розвиток держави як суверенної, демократичної, соціальної та правової. Що тоді можна говорити про інших осіб, якщо самі члени вищого законодавчого органу України відкрито та безперешкодно порушують закон?! Проблема настільки увійшла в буденність, що годі було й сподіватися на подолання такого негативного явища як «кнопкодавство». Однак, з приходом нової влади

до управління державою, з'явилася надія докорінно змінити усталений роками звичай неособистого голосування в парламенті.

Яскраво продемонструвати рівень недовіри населення до ВРУ дозволяють відомості Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова. Згідно з його даними, у березні 2019 р. 82% опитаних не мали довіри до парламенту, що на 3% більше, ніж до російських ЗМІ [1]. Ситуація дещо змінилася стосовно нового складу ВРУ, адже соціологічне дослідження «Рейтинг» від 6-10 вересня 2019 р. показало, що 39% опитаних задоволені роботою новообраних депутатів [2].

У більшості випадків, представники депутатського корпусу відмовляються визнавати голосування за іншого депутата чимось неправомірним та неправильним. Однак, не один нормативно-правовий акт, у тому числі й основний закон, визнають такі діяння неправомірними. Так, ст. 84 основного закону передбачено: «Голосування на засіданнях Верховної Ради України здійснюється народним депутатом України особисто» [3]. Аналогічне положення закріплене ст. 24 Закону України «Про статус народного депутата України» та ст. 47 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України».

Враховуючи вищезазначені правові норми, з 2014 року до ВРУ вносилися законопроекти, які передбачали кримінальну відповідальність за кнопкодавство, але всі вони були відхилені. І лише один проект закону № 2148, поданий 17 вересня 2019 року Р. Стефанчуком, про встановлення кримінальної відповідальності за неособисте голосування, був прийнятий. Відповідно до нього вносяться зміни до Кримінального кодексу України, який відтепер передбачає притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 364-2 «Здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України», порушення якої тягне накладення покарання у виді штрафу від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [4].

Не дивно, що раніше нардепи не голосували за прийняття подібних законів, так як вони встановлювали матеріальну відповідальність за кримінальне правопорушення і відповідно до ст. 81 Конституції України достроково припиняли повноваження народних депутатів. Такий хід подій їх безперечно не влаштовував.

Кожен погодиться, що набуття чинності закону про запровадження кримінальної відповідальності за неособисте голосування 16 січні 2020 року стало неабияким проривом для сучасної системи законодавчої гілки влади та законодавства України. Однак, виникає питання щодо обґрунтованості таких змін з точки зору теорії кримінального права.

Аналізуючи доктрину кримінального права, варто наголосити, що підставою для криміналізації будь-якого діяння є наявність суспільної небезпечності. Вона

характеризується двома критеріями: ступінь та характер вчиненого правопорушення. В нашому випадку, суспільна небезпечність впливає з таких обставин як цінність об'єкта злочину, адже він стосується встановленої Конституцією процедури прийняття законів України. З огляду на це, об'єкт злочину перебуває на високому рівні в системі цінностей, закріплених ст. 1 Кримінального кодексу України, та вимагає необхідного захисту кримінальним законодавством від посягань, адже є складовою конституційного устрою України [4].

Ознакою об'єктивної сторони є спосіб вчинення злочину. Він є унікальним, адже притаманний лише даному протиправному діянню, адже передбачає здійснення голосування за іншого депутата його карткою в момент необхідності здійснення процедури визначення результату голосування: «за», «проти», «утримався». Об'єктивна сторона також характеризує час та місце вчинення правопорушення. Ними є пленарні засідання та сесійна зала відповідно.

Важливим елементом є істотність заподіяної шкоди. Думки науковців щодо цього питання розбігаються. З однієї сторони, якщо голос не був вирішальним при голосуванні, то очевидно, що істотної шкоди від вчинених дій немає. Народні депутати в такий спосіб наче б то «прикривають» відсутнього у сесійній залі колегу. На сьогодні це, мабуть, є найпоширенішою причиною неособистого голосування. З іншої сторони, науковці приходять до висновку, що такі діяння є підривом авторитету державної влади та поширення недовіри до неї, що тягне за собою масові протести та демонстрації. Істотною шкодою можна вважати і те, що за таких обставин народні депутати порушують трудову дисципліну, що в свою чергу є негативним фактором для нормальної роботи парламенту. Ми дотримуємося останньої позиції та вважаємо, що будь-яке пряме порушення закону, а особливо Конституції України, становить істотну шкоду як для правової складової держави, так і для суспільства в цілому.

Наступним елементом є спеціальний суб'єкт злочину, а саме народний депутат ВРУ. Суб'єктивна сторона злочину передбачає форму вини, що для неособистого голосування є виключно прямий умисел, адже особа свідомо вчиняє дії, які заборонені законом.

Криміналізація досліджуваного діяння також відповідає принципу відносної поширеності та типовості злочину. Так, якщо прослідкувати історії розвитку даного негативного явища, то можемо наявно підтвердити відповідність вищезгаданим принципам, які є важливими при вирішенні питання криміналізації діяння. Отже, за результатами, які розміщені на офіційному сайті громадського руху «Чесно», яскраво прослідковується, що кількість випадків «кнопкодавства» за період роботи ВРУ зростала в

геометричній прогресії. З 7 випадків у 1990 році порушників збільшилося до 201 у 2019 році [5]. Стабільно, з кожним роком, кнопкодавців ставало більше, а це наголошує на тому, що тільки конкретні жорсткі міри покарання можуть вплинути на злочинців. Ми погоджуємося, з авторами нещодавно прийнятого закону щодо кримінальної відповідальності за неособисте голосування, та вважаємо, що саме кримінально-правові заходи здатні покращити процедуру прийняття доленосних для України законів.

Враховуючи вищезазначені критерії, ми прийшли до висновку, що ст. 364-2 Кримінального кодексу України відповідає принципам криміналізації діянь, адже є всі аргументи для того, щоб вважати неособисте голосування суспільно небезпечним та таким, що завдає істотної шкоди інтересам суспільства та держави. Те, що кнопкодавство є масовим та постійним явищем в стінах ВРУ, лише в котре доводить, що його криміналізація є невідворотною.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рівень довіри до суспільних інститутів та електоральні орієнтації громадян України. Разумков центр. URL: <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/riven-doviry-do-suspilnykh-institutiv-ta-elektoralni-orientatsii-gromadian-ukrainy-2> (дата звернення: 27.03.2020).
2. Моніторинг суспільного настрою українців (6-10 вересня 2019). Соціологічна група «Рейтинг». URL: http://ratinggroup.ua/ru/research/ukraine/monitoring_obschestvennyh_nastroeniy_ukraincev_6-10_sentyabrya_2019.html (дата звернення: 27.03.2020).
3. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 27.03.2020).
4. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 27.03.2020).
5. Громадський рух «Чесно». Політики. URL: https://www.chesno.org/politician/?n=&vrc_candidates=&election_type=&p=&districts=&vrc=8&faction=&st=&dep=&far=&abs=&uv=true&grechka (дата звернення: 27.03.2020).

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ: ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ

Кириченко В. С.

Студентка II курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Бондаренко О. С.

к. ю. н., старший викладач кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету